

JUDr. PAVEL BLAŽEK, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne 9.10.2012
Čj. **451/2012-OD-SPZ**

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 BRNO

Věc: obv. J. K. - podnět ke stížnosti pro porušení zákona

Příloha: - spis býv. Vojenského obvodového soudu v Brně sp.zn. 2 Rtv 41/91
- ověřená kopie rozsudku býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 29.12.1958, sp.zn. 3 T 474/58 spolu s dochovaným archivním materiálem
- opis Rejstříku trestů obv. J. K.

Podle § 266 odst. 1 trestního řádu podávám ve prospěch obv. J. K. (...),

stížnost pro porušení zákona

proti usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 19.3.1992, sp.zn. 2 Rtv 41/91.

Rozsudkem býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 29.12.1958, sp.zn. 3 T 474/58, byl J. K. uznán vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb., kterého se měl dopustit tím způsobem, že *v době od 25.10.1958 do 17.11.1958 u strážní součásti svého útvaru v B. a dne 22.11.1958 ve Z. odmítl se v sobotu zúčastňovat výcviku a denního zaměstnání s poukazem na své náboženské přesvědčení „Adventisty sedmého dne“.*

Pro trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., byl obviněný odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců. Rozsudek býv. Vojenského obvodového soudu v Brně nabyl právní moci dne 7.1.1959, neboť odsouzený a vojenský prokurátor nepodali proti němu opravný prostředek.

Uložený nepodmíněný trest odnětí svobody v délce 18 měsíců J. K. vykonal ve vězeňských zařízeních MV, konkrétně v B.-B. a P.

Obviněný J. K. požádal dne 25.3.1991 o rehabilitaci podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci ve znění zákona č. 47/1991 Sb., o které bylo rozhodnuto usnesením býv. Vojenského obvodového soudu Brno ze dne 19.3.1992, sp.zn. 2 Rtv 41/91, tak, že rozsudek býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 29.12.1958, sp.zn. 3 T 474/58, byl podle § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb., zrušen ve výroku o trestu a podle § 14 odst. 3 zákona č. 119/1990 Sb., byla zrušena všechna další rozhodnutí na zrušenou část obsahově navazující, pokud vzhledem ke změnám, k nimž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Usnesení nabylo právní moci dne 31.3.1992.

Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně dalším usnesením ze dne 12.5.1992, sp.zn. 2 Rtv 41/91, ve veřejném zasedání trestní stíhání J. K. pro trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb. podle § 223 odst. 1 a § 11 odst. 1 písm. a) trestního řádu zastavil na základě článku V, z důvodu části článku II, článku III amnestie prezidenta republiky ze dne 9.5.1960.

K žádosti obviněného ze dne 18.5.1992, aby v trestním řízení bylo pokračováno, nařídil býv. Vojenský obvodový soud v Brně hlavní líčení na den 25.6.1992, ve kterém po provedeném jednání, rozhodl rozsudkem ze dne 25.6.1992, sp.zn. 2 Rtv 41/91, tak, že se při nezměněném výroku o vině rozsudku býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 29.12.1958, sp.zn. 3 T 474/58, kterým byl J. K. uznán vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb., z důvodu § 227 trestního řádu, trest J. K. neukládá. Citovaný rozsudek nabyl právní moci dne 21.7.1992.

Podle § 1 zákona č. 119/1990 Sb., ve znění zákona č. 47/1991 Sb., bylo účelem zákona o soudní rehabilitaci zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská a politická práva a svobody zaručené Ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách, zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případu osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 uvedeného zákona o soudní rehabilitaci, činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodním právem také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

Podle ustanovení § 2 odst. 5 trestního řádu v tehdy účinném znění, orgány činné v trestním řízení postupují tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci, a při svém rozhodování z něho vycházejí. Objasňují se stejnou pečlivostí okolnosti svědčící proti obviněnému i okolnosti, které svědčí v jeho prospěch, a provádějí v obou směrech důkazy, nevyčkávajíce návrhu stran. Doznání obviněného nezabývá orgány činné v trestním řízení povinností přezkoumat a všemi dosažitelnými prostředky ověřit všechny okolnosti případu.

Podle ust. § 2 odst. 6 trestního řádu v tehdy účinném znění orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého přesvědčení, založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Podle § 11 odst. 1 písm. f) trestního řádu v tehdy účinném znění, trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu, nebo bylo pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno.

Podle § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb. se trestného činu vyhýbání se služební povinnosti dopustil ten, kdo se úmyslně vyhýbal plnění služební povinnosti tím, že se odvolával na náboženské nebo jiné přesvědčení.

Podle čl. 40 odst. 5 Listiny základních lidských práv a svobody nemůže být někdo trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada nevyklučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem.

Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně se v rámci rehabilitačního řízení těmito ustanoveními důsledně neřídil. Rehabilitace byla zúžena pouze na výrok o trestu a bez náležité pozornosti byl ponechán výrok o vině, i když smyslem zákona o soudní rehabilitaci je rehabilitovat, a to nejen právně, ale i morálně co nejvíce těch, kteří v období totalitního režimu trpěli a byli pronásledováni.

Z napadeného usnesení býv. Vojenského obvodového soudu Brno ze dne 19.3.1992, sp.zn. 2 Rtv 41/91, navazujícího usnesení býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 12. 5. 1992, sp.zn. 2 Rtv 41/91, a vydaného rozsudku býv. Vojenského obvodového soudu Brno ze dne 25.6.1992, sp.zn. 2 Rtv 41/91, je jednoznačně patrné, že býv. Vojenský obvodový soud v Brně vycházel ze skutkových zjištění, že obv. J. K. nastoupil vojenskou základní službu, plnil si své povinnosti řádně s ohledem na pochopení velitelů pro jeho náboženskou víru Adventisty sedmého dne. Byl však odsouzen rozsudkem býv. Nižšího vojenského soudu Bratislava ze dne 22.12.1956, sp.zn. T 301/1956, pro trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) býv. tr. zákona č. 86/1950 Sb., k trestu odnětí svobody v trvání 4 měsíců nepodmíněně. Po výkonu tohoto trestu, nastoupil k plnění – pokračování – vojenské základní služby dne 1.11.1957 k vojenskému útvaru v B., odkud byl přeřazen do B. a po rozpuštění útvaru byl přeřazen k novému útvaru ve Z.

Po dobu od 1.11.1957 až do 25.10.1958 vykonával základní vojenskou službu bez problémů s ohledem na pochopení velitele pro jeho náboženskou víru. Při změně velitelů však došlo k tomu, že pro nenastoupení na bojový poplach dne 22.11.1958 byl J. K. trestně stíhán a odsouzen za to, že se odmítal v sobotu zúčastňovat výcviku a denního zaměstnání s poukazem na jeho náboženské přesvědčení Adventisty sedmého dne, čímž podle právního názoru býv. Vojenského obvodového soudu v Brně, rozvedeného v usnesení ze dne 19.3.1992, naplnil zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb. Výrok o vině proto ponechal býv. Vojenský obvodový soud v Brně beze změny s odůvodněním, že je správný a zákonný i z hlediska mezinárodních smluv, zejména z hlediska § 1 rehabilitačního zákona č. 119/1990 Sb. (účelu zákona o rehabilitačním soudním řízení).

V rámci rehabilitačního řízení však nebylo náležitě zvaženo, že obviněný popsaným jednáním jen uplatnil právo na svobodu svědomí, zaručené tehdejší Ústavou 9. května 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) a právo na svobodu svědomí zakotvené v článku 18 Všeobecné deklarace lidských práv. Ačkoliv Ústava 9. května z roku 1948 deklarovala v čl. 15 odst. 1 svobodu svědomí, zároveň ji nepřipustně omezovala již v odst. 2 citovaného článku, podle něhož víra nebo přesvědčení nemůže být nikomu na újmu, nemůže být důvodem k tomu, aby někdo odmítal plnit občanskou povinnost uloženou mu zákonem. Deklarovanou svobodu svědomí negovala i v čl. 34 odst. 2 tak, že stanovila každému občanu povinnost konat vojenskou službu, navíc v době, kdy tehdejší právní řád neumožňoval alternativu k výkonu vojenské základní služby pro případy, že by její výkon vedl k popření náboženského přesvědčení jednotlivce. Vzhledem k uvedenému a s odkazem na výše citované výkladové teze vztahující se k naplňování svobody svědomí jednotlivce i z pohledu dnes platných norem, především článku 15 Listiny základních práv a svobod, nelze považovat jednání obviněného J. K., spočívající v odmítnutí konání vojenské služby v době od 25.10.1958 do 22.11.1958 z náboženského důvodu, za trestný čin.

Z uvedených důvodů Nejvyšší soud ČR již mnohokrát vyslovil porušení zákona v neprospěch tzv. odpíračů vojny, jak lze dokumentovat kupř. na rozhodnutích pod sp.zn. 4 Tz 84/2010, 4 Tz 12/2010, 6 Tz 14/2011, 6 Tz 67/2011, 4 Tz 66/2011 aj.

Rehabilitační řízení bylo ovšem v dané věci zatíženo další podstatnou vadou. Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně nedostatečně vyhodnotil skutečnost, že odsouzení, které bylo předmětem řízení, přechází jiné dřívější odsouzení obviněného J. K. za shodný trestný čin, kdy jmenovaný byl rozsudkem býv. Nižšího vojenského soudu v Bratislavě ze dne 22.12.1956, sp.zn. T 301/1956, odsouzen pro trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb., k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 4 měsíců, který rovněž vykonal. Odmítnutí výkonu vojenské služby po návratu z výkonu trestu odnětí svobody z předchozího odsouzení za shodný trestný čin nelze považovat za nový trestný čin, neboť obviněný pouze setrval na své, již projevené vůli, vojenskou službu nevykonávat.

Za této situace a s ohledem na opakovaně vyslovený názor Ústavního soudu na otázku totožnosti skutku v případě obdobných jednání, je třeba pohlížet na jednání obviněného ze dne 25.10.1958 až 22.11.1958, ve vztahu k výkonu vojenské služby jako na jeden skutek, pro který již byl obviněný K. odsouzen rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Bratislavě ze dne 22.12.1956, sp.zn. T 301/56. Toto odsouzení je připomínáno jako skutková okolnost v odůvodnění původního rozsudku býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 29.12.1958, sp.zn. 3 T 474/58, zmiňoval se o něm ve svých podáních sám odsouzený a předseda senátu rehabilitačního soudu o něm věděl, což vyplývá mj. z protokolu o veřejném zasedání na čl. 13 předkládaného spisu. Nešlo tedy o novou skutečnost, která by byla soudu neznámá. Opětovné odsouzení obviněného K. je proto nutno považovat za porušení zásady „ne bis in idem“. Na tomto závěru nic nemění fakt, že v současnosti se sídlo býv. vojenského soudu I. stupně nachází na území cizího státu, neboť v době vydání napadeného rozhodnutí existovala ČSFR a předchozí trestní rozhodnutí mělo povahu rozhodnutí tuzemského soudního orgánu. Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně měl tedy v rámci rehabilitačního řízení zrušit přezkoumávané rozhodnutí v celém rozsahu a následně zastavit trestní stíhání z důvodu uvedeného v ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. řádu, v tehdy platném znění.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je třeba usnesení býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 19.3.1992, sp.zn. 2 Rtv 41/91, hodnotit jako rozhodnutí, kterým byl porušen zákon, a proto **navrhují**, aby Nejvyšší soud České republiky:

1. podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 19.3.1992, sp.zn. 2 Rtv 41/91, byl v neprospěch obviněného J. K. porušen zákon v ust. § 2 odst. 5, odst. 6 trestního řádu, v tehdy platném znění, ve vztahu k ustanovení § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb., a v ustanoveních § 1 odst. 1, odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci,
2. podle § 269 odst. 2 tr. řádu usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 19.3.1992, sp.zn. 2 Rtv 41/91, zrušil a dále zrušil i všechna rozhodnutí na toto usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
3. a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. řádu, tj. Městskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud vyhověl dne 13.11.2012 pod sp.zn. [4 Tz 73/2012](#).